HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

3 octombrie 2019*

„Trimitere preliminară – Politica privind imigrarea – Statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung – Directiva 2003/109/CE – Condiții pentru dobândirea statutului de rezident pe termen lung – Articolul 5 alineatul (1) litera (a) – Resurse stabile, regulate și suficiente”

În cauza C-302/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia), prin decizia din 14 decembrie 2017, primită de Curte la 4 mai 2018, în procedura

X

împotriva

Belgische Staat

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna A. Prechal (raportoare), președintă de cameră, domnii F. Biltgen, J. Malenovský și C. G. Fernlund și doamna L. S. Rossi, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru X, de J. Hardy, advocaat;

– pentru guvernul belgian, de C. Pochet, de M. Jacobs și de P. Cottin, în calitate de agenți, asistați de E. Matterne, advocaat;

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vláčil, în calitate de agenți;

– pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Möller, în calitate de agenți;

– pentru guvernul francez, de E. de Moustier, de A.-L. Desjonquères și de E. Armoet, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: neerlandeza.

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de L. D'Ascia, avvocato dello Stato;

– pentru guvernul austriac, de J. Schmoll, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga și de G. Wils, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 iunie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung (JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între X, pe de o parte, și Belgische Staat (statul belgian), pe de altă parte, în legătură, printre altele, cu respingerea unei cereri de autorizare a stabilirii și de obținere a statutului de rezident pe termen lung.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2003/86/CE

3 Potrivit articolului 7 alineatul (1) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO 2003, L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164).

„(1) La depunerea cererii de reîntregire a familiei, statul membru în cauză poate cere persoanei care a depus cererea să furnizeze dovada că susținătorul reîntregirii dispune:

[…]

(c) de resurse stabile, constante și suficiente pentru a se întreține pe sine și pe ceilalți membri ai familiei fără a recurge la sistemul de asistență socială al statului membru în cauză. Statele membre evaluează aceste resurse în raport cu natura și caracterul lor constant și pot ține seama de nivelul salariilor și pensiilor minime naționale, precum și de numărul membrilor familiei."

Directiva 2003/109

4 Considerentele (1), (2), (4), (6), (7) și (10) ale Directivei 2003/109 au următorul cuprins:

(1) În vederea stabilirii progresive a unui spațiu de libertate, securitate și justiție, Tratatul [CE] prevede, pe de o parte, adoptarea unor măsuri care să asigure libera circulație a persoanelor, însoțite de măsuri privind controlul la frontierele externe, azilul și imigrația și, pe de altă parte, adoptarea unor măsuri privind azilul, imigrația și apărarea drepturilor resortisanților țărilor terțe.

(2) La reuniunea extraordinară de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, Consiliul European a afirmat că statutul juridic al resortisanților țărilor terțe trebuie apropiat de cel al resortisanților statelor membre și că unei persoane care are reședința legală într-un stat membru, pe o perioadă determinată, și care este titulară a unui permis de lungă ședere trebuie să i se acorde în statul membru respectiv un ansamblu de drepturi uniforme cât mai apropiate de cele de care beneficiază cetățenii Uniunii Europene.

[…]

(4) Integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre reprezintă un element cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Comunității, prevăzut de tratat.

[…]

(6) Criteriul principal în dobândirea statutului de rezident pe termen lung trebuie să fie durata șederii pe teritoriul unui stat membru. Șederea respectivă trebuie să fi fost legală și neîntreruptă pentru a putea dovedi stabilirea persoanei respective în țara în cauză. Este necesară o anumită flexibilitate pentru a se putea ține seama de circumstanțele care pot determina o persoană să părăsească temporar teritoriul respectiv.

(7) Pentru a dobândi statutul de rezident pe termen lung, resortisantul unei țări terțe trebuie să facă dovada că dispune de resurse suficiente și de o asigurare de sănătate, pentru a nu risca să devină o povară pentru statul membru. În evaluarea resurselor stabile și regulate ale solicitantului, statele membre pot lua în considerare factori precum cotizațiile la sistemul de pensii sau achitarea obligațiilor fiscale.

[…]

(10) Trebuie stabilit un sistem de norme de procedură care să reglementeze examinarea cererii de dobândire a statutului de rezident pe termen lung. Procedurile respective trebuie să fie eficiente și să poată fi gestionate, ținând seama de volumul de muncă normal al administrațiilor statelor membre, precum și transparente și echitabile, pentru a oferi persoanelor în cauză un nivel adecvat de certitudine juridică. Ele nu trebuie să reprezinte un mijloc de împiedicare a exercitării dreptului de ședere.”

5 Articolul 5 din această directivă, intitulat „Condițiile pentru dobândirea statutului de rezident pe termen lung”, prevede:

„(1) Statele membre cer resortisanților țărilor terțe să facă dovada că dispun pentru ei și pentru membrii familiei lor care se află în întreținerea lor:

(a) de resurse stabile, regulate și suficiente pentru a satisface nevoile proprii și pe cele ale membrilor familiei lor fără a recurge la sistemul de ajutor social al statului membru în cauză. Statele membre evaluează resursele respective în ceea ce privește natura și regularitatea lor, ținând seama de nivelul minim al salariilor și pensiilor înainte de depunerea cererii de dobândire a statutului de rezident pe termen lung;

(b) de o asigurare de sănătate pentru toate riscurile acoperite în mod obișnuit pentru proprii resortisanți în statul membru în cauză.

[…]”

6 Articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată dispune:

„Pentru a dobândi statutul de rezident pe termen lung, resortisantul unei țări terțe trebuie să facă o cerere către autoritățile competente ale statului membru în care are reședința. Cererea trebuie însoțită de acte justificative, stabilite de legislația internă, care să facă dovada că îndeplinește condițiile prevăzute la articolele 4 și 5, precum și, dacă este necesar, de un document de călătorie valid sau de o copie legalizată corespunzătoare a acestuia.

[…]”

7 Potrivit articolului 8 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Statutul de rezident pe termen lung este permanent, sub rezerva articolului 9.”

8 Articolul 9 din Directiva 2003/109, intitulat „Retragerea sau pierderea statutului”, prevede, la alineatul (1):

„Rezidentul pe termen lung își pierde dreptul la statutul de rezident pe termen lung în următoarele cazuri:

(a) constatarea dobândirii frauduloase a statutului de rezident pe termen lung;

(b) adoptarea unei măsuri de expulzare în condițiile prevăzute la articolul 12;

(c) absența de pe teritoriul Comunității timp de 12 luni consecutive.”

9 Articolul 11 din această directivă prevede:

„(1) Rezidentul pe termen lung beneficiază de egalitate de tratament cu cel aplicat resortisanților naționali în ceea ce privește:

(a) condițiile de acces la un loc de muncă salariată și la o activitate independentă, cu condiția ca activitățile respective să nu aibă legătură, chiar ocazional, cu exercitarea autorității publice, precum și condițiile de angajare și de muncă, inclusiv condițiile de concediere și remunerare;

[…]”

10 Articolul 12 din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre nu pot lua o decizie de expulzare a unui rezident pe termen lung decât dacă acesta reprezintă o amenințare reală și suficient de gravă pentru ordinea publică sau securitatea publică.

(2) Decizia prevăzută la alineatul (1) nu poate fi justificată de rațiuni economice.

[…]”

11 Articolul 13 din aceeași directivă dispune:

„Statele membre pot elibera permise de ședere permanente sau cu durată de validitate nelimitată în condiții mai favorabile decât cele stabilite de prezenta directivă. Permisele de ședere respective nu acordă dreptul de ședere în celelalte state membre, în conformitate cu prevederile din capitolul III al prezentei directive.”

Directiva 2004/38/CE

12 Potrivit articolului 7 din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO 2004, L 158, p. 77, rectificare în JO 2004, L 229, p. 35, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56):

„(1) Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

(a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau

(b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau

(c) — sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională și

— dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere;

[…]”

13 Articolul 14, intitulat „Păstrarea dreptului de ședere”, prevede la alineatul (2):

„Cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora au dreptul de ședere prevăzut la articolele 7, 12 și 13, atât timp cât îndeplinesc condițiile prevăzute de aceste articole.

[…]”

Dreptul belgian

14 Potrivit articolului 15 bis din wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (Legea privind intrarea pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor) din 15 decembrie 1980 (*Belgisch Staatsblad*, 31 decembrie 1980, p. 14584), în versiunea aplicabilă situației de fapt din litigiul principal (denumită în continuare „Legea privind străinii”):

„1. În cazul în care nu se opun motive de ordine publică sau de securitate națională, statutul de rezident pe termen lung se acordă străinului care nu este cetățean al Uniunii Europene și care îndeplinește condițiile prevăzute la alineatul 3 și face dovada unei șederi legale și neîntrerupte în Regat[ul] [Belgiei] în cursul celor cinci ani anteriori cererii de dobândire a statutului de rezident pe termen lung.

[…]

3. Străinii menționați la alineatul 1 trebuie să facă dovada că dispun de resurse stabile, regulate și suficiente pentru a satisface nevoile proprii și pe cele ale membrilor familiei lor astfel încât să nu devină o sarcină pentru autoritățile publice, și că au încheiat în Belgia o asigurare de sănătate pentru acoperirea riscurilor.

Mijloacele de subzistență prevăzute în paragraful 1 trebuie să corespundă cel puțin nivelului de resurse sub care poate fi acordat un ajutor social. În cadrul evaluării lor, se ține seama de natura și de regularitatea acestora.

Regele stabilește prin decret regal adoptat în Consiliul de Miniștri și ținând seama de criteriile definite la alineatul 2 valoarea minimă a mijloacelor de subzistență necesare."

15 În Circulara privind statutul de rezident pe termen lung din 14 iulie 2009 (*Belgisch Staatsblad*, 11 august 2009), se precizează că dovada acestor mijloace de subzistență poate fi făcută după cum urmează:

„Dovada mijloacelor de subzistență poate fi făcută prin veniturile profesionale, indemnizația de șomaj, indemnizația de invaliditate, pensia anticipată, pensia pentru limită de vârstă, prestația plătită în cadrul unei asigurări în caz de accident de muncă sau boală profesională […] Această listă nu este exhaustivă."

Litigiul principal și întrebările preliminare

16 La 26 iulie 2007, X, care a declarat că este cetățean camerunez, a introdus la Ambasada Belgiei din Yaoundé (Camerun) o cerere de viză de student. El a obținut viza, iar dreptul său de ședere în Belgia a fost prelungit anual până la 15 ianuarie 2016. La 19 ianuarie 2016, la cererea lui X, i-a fost acordată o autorizație de ședere pentru motivul că acesta era în posesia unui permis de muncă. Durata de validitate a acestei autorizații se întindea până la 14 ianuarie 2017.

17 La 27 decembrie 2016, X a depus o cerere de acordare a statutului de rezident pe termen lung. În susținerea acestei cereri, el a prezentat, printre altele, ca dovezi ale unor mijloace de subzistență stabile, regulate și suficiente, contracte de muncă, o decizie de impunere și fișe de salariu pe numele fratelui său. În plus, X a furnizat un document semnat de fratele său prin care acesta se obliga să garanteze că „persoana interesată «dispune pentru sine și membrii familiei sale aflați în întreținerea sa de mijloace de subzistență stabile, regulate și suficiente, pentru a satisface nevoile proprii și celor ale membrilor familiei sale, astfel încât să nu devină o sarcină pentru autoritățile publice», în conformitate cu articolul 15 bis din [Legea privind străinii]."

18 Gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en administration en administracéenvoudiging (delegatul secretarului de stat pentru Azil și Migrație, însărcinat cu simplificarea administrativă, Belgia) (denumit în continuare „delegatul") a respins această cerere prin decizia din 5 aprilie 2017. În ceea ce privește mijloacele de subzistență stabile, regulate și suficiente în sensul articolului 15 bis din Legea privind străinii, decizia avea următorul cuprins:

„Persoana interesată nu deține resurse proprii. Este evident că nu mai exercită o activitate remunerată începând cu 31 mai 2016 și că nu dispune de nicio resursă în prezent. Acesta se prevalează de resursele fratelui său. Persoana interesată trebuie să dovedească faptul că dispune, pentru sine, de mijloace de subzistență suficiente pentru a nu deveni o sarcină pentru statul belgian."

19 Împotriva acestei decizii, X a formulat o acțiune la Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia), în cadrul căruia susține că decizia se întemeiază pe o interpretare eronată a condiției privind mijloacele de subzistență, prevăzută la articolul 5 alineatul (1)

din Directiva 2003/109, dispoziție pe care articolul 15 bis din Legea privind străinii ar transpune-o, pentru motivul că aceste dispoziții nu ar impune luarea în considerare exclusivă a propriilor mijloace ale reclamantului.

20 X subliniază că expresia „dispune de resurse suficiente”, în sensul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2003/109, trebuia să fie interpretată în același mod precum termenii identici utilizați în Directivele 2003/86 și 2004/38. Directiva 2003/109 ar urmări apropierea statutului juridic al titularilor unui permis de ședere pentru rezidenții pe termen lung de cel conferit cetățenilor Uniunii. Ar rezulta în special că trebuie să fie aplicate prin analogie jurisprudența referitoare la Directiva 2004/38, precum și jurisprudența relevantă anterioară intrării în vigoare a acestei directive, din care ar reieși că aceasta nu cuprinde nici cea mai mică cerință cu privire la proveniența resurselor suficiente.

21 Delegatul susține, în schimb, că simplul fapt că X se află în întreținerea fratelui său nu înseamnă că dispune de un venit regulat și stabil. În opinia sa, aprecierea resurselor în cadrul unei proceduri de reîntregire a familiei nu poate fi efectuată în același mod precum cea efectuată în cadrul unei proceduri de obținere a statutului de rezident pe termen lung. Pe de altă parte, în cazul reîntregirii familiei cu privire la un cetățean al Uniunii, ar putea fi luate în considerare numai veniturile acestuia din urmă.

22 Având în vedere aceste observații, instanța de trimitere ridică în special problema dacă articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că „resursele” care sunt vizate de această dispoziție sunt exclusiv „resursele proprii” ale reclamantului sau dacă această noțiune acoperă alte tipuri de resurse.

23 În aceste condiții, Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Consiliul Contenciosului privind Străinii) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 5 alineatul (1) litera (a) din [Directiva 2003/109], care stabilește (printre altele) că, pentru a-i fi recunoscut statutul de rezident pe termen lung, resortisantul unei țări terțe trebuie să facă dovada faptului că «dispune» pentru sine și membrii familiei care sunt în întreținerea sa de resurse stabile, regulate și suficiente pentru a satisface nevoile proprii și pe cele ale membrilor familiei lor, fără a recurge la sistemul de ajutor social al statului membru în cauză, trebuie interpretat în sensul că prin această prevedere sunt avute în vedere doar «resursele proprii» ale resortisantului țării terțe?

2) Sau este suficient în acest scop ca resortisantul țării terțe să dispună de resurse fără a exista vreo cerință în privința proveniență acestor resurse, acestea putând fi astfel puse la dispoziție resortisantului țării terțe și de un membru al familiei sau de un alt terț?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la ultima întrebare, este suficient angajamentul luat de un terț de preluare a cheltuielilor, respectivul terț obligându-se să garanteze că solicitantul statutului de rezident pe termen lung «dispune pentru sine și membrii familiei care sunt în întreținerea sa de resurse stabile, regulate și suficiente pentru a satisface nevoile proprii și pe cele ale membrilor familiei sale, astfel încât să nu devină o sarcină pentru autoritățile publice», pentru a face dovada faptului că solicitantul dispune de resurse în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (a) din [Directiva 2003/109]?”

Cu privire la întrebările preliminare

24 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să afle în esență dacă articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „resurse”, care este prevăzută de această dispoziție, privește numai „resursele proprii” ale solicitantului statutului de rezident pe termen lung sau dacă această noțiune

acoperă și resursele puse la dispoziția acestui solicitant de către un terț, precum și, în acest caz, dacă un angajament de preluare a cheltuielilor luat de acest terț este suficient pentru a dovedi că solicitantul respectiv dispune de resurse stabile, regulate și suficiente, în sensul dispoziției menționate.

25 În temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, statele membre cer resortisanților țărilor terțe să facă dovada că dispun pentru ei și pentru membrii familiei lor care se află în întreținerea lor de resurse stabile, regulate și suficiente pentru a satisface nevoile proprii și pe cele ale membrilor familiei lor fără a recurge la sistemul de ajutor social al statului membru în cauză. Statele membre evaluează resursele respective în ceea ce privește natura și regularitatea lor, ținând seama de nivelul minim al salariilor și pensiilor înainte de depunerea cererii de dobândire a statutului de rezident pe termen lung.

26 Întrucât articolul 5 din Directiva 2003/109 nu conține nicio trimitere la dreptul național al statelor membre, noțiunea de „resurse”, utilizată la această dispoziție, trebuie înțeleasă ca o noțiune autonomă a dreptului Uniunii și trebuie interpretată uniform pe teritoriul acesteia din urmă, independent de calificările utilizate în statele membre, ținând seama de termenii dispoziției în cauză precum și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție și de contextul său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, punctul 38 și jurisprudența citată).

27 În ceea ce privește, în primul rând, modul de redactare a articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, trebuie arătat că versiunile în limbile spaniolă, engleză, franceză și italiană ale acestei dispoziții utilizează un termen echivalent cuvântului „resurse”, această noțiune, conform sensului său obișnuit, putând desemna toate mijloacele financiare de care beneficiază solicitantul statutului de rezident pe termen lung, independent de proveniența acestora. În schimb, versiunile în limbile neerlandeză și germană ale dispoziției menționate utilizează termeni echivalenți noțiunii de „venituri”, care vizează în mod mai restrictiv resurse personale, cum ar fi, printre altele, cele care rezultă din activitatea economică a solicitantului statutului de rezident pe termen lung, ceea ce ar tinde să excludă resursele provenind de la un terț, precum un membru al familiei sale.

28 Ținând seama de această ambiguitate, modul de redactare a articolului 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 nu permite, singur, să se stabilească nici natura, nici proveniența resurselor vizate în cuprinsul articolului.

29 În ceea ce privește, în al doilea rând, obiectivul Directivei 2003/109, aceasta vizează în principal integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre. În plus, astfel cum rezultă din considerentul (2) al directivei, aceasta urmărește, prin acordarea statutului de rezident pe termen lung resortisanților amintiți ai țărilor terțe, să apropie statutul juridic al acestora din urmă de cel al resortisanților statelor membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2012, Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, punctul 45 și jurisprudența citată).

30 În ceea ce privește integrarea menționată, potrivit unei jurisprudențe constante, astfel cum confirmă și considerentul (6) al Directivei 2003/109, această integrare rezultă înainte de toate din durata reședinței legale și neîntrerupte de cinci ani care face dovada legăturilor persoanei interesate cu țara în cauză și deci a stabilirii durabile a acestei persoane (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2014, Tahir, C-469/13, EU:C:2014:2094, punctul 33 și jurisprudența citată). Din acest punct de vedere, proveniența resurselor de care trebuie să dispună solicitantul statutului de rezident pe termen lung nu pare a fi un criteriu decisiv.

31 În ceea ce privește, în al treilea rând, contextul în care se înscrie articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, trebuie arătat că cerința de a dispune de resurse stabile, regulate și suficiente constituie una dintre condițiile de fond pentru obținerea statutului de rezident pe termen lung. Or, ținând seama de obiectivul urmărit de Directiva 2003/109 și de sistemul pe care aceasta îl pune în aplicare, din moment ce resortisanții țărilor terțe îndeplinesc condițiile și respectă procedurile

prevăzute de Directiva 2003/109, ei au dreptul să obțină statutul de rezident pe termen lung, precum și celelalte drepturi care decurg din acordarea acestui statut (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 aprilie 2012, Comisia/Țările de Jos, C-508/10, EU:C:2012:243, punctul 68). În acest context, astfel cum a arătat de asemenea în esență domnul avocat general la punctul 46 din concluzii, articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 nu permite, în principiu, impunerea unor condiții suplimentare referitoare la proveniența resurselor vizate de această dispoziție.

32 Pe de altă parte, ținând seama de cadrul contextual mai larg al dispoziției menționate, trebuie arătat că o cerință comparabilă de a dispune de „resurse” figurează și la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, potrivit căruia orice cetățean al Uniunii are dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni, printre altele, în cazul în care dispune de suficiente resurse pentru el și pentru membrii familiei sale, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii.

33 Curtea a statuat că o interpretare a condiției referitoare la caracterul suficient al resurselor, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, în sensul că persoana interesată ar trebui să dispună ea însăși de asemenea resurse, fără a se putea prevala, în această privință, de resursele unui membru de familie care îl însoțește, ar adăuga la această condiție, astfel cum este formulată de Directiva 2004/38, o cerință referitoare la proveniența resurselor care ar constitui o ingerință disproporționată în exercitarea dreptului fundamental la liberă circulație și ședere garantat la articolul 21 TFUE, întrucât nu este necesară pentru realizarea obiectivului urmărit de articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, și anume protecția finanțelor publice ale statelor membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Singh și alții, C-218/14, EU:C:2015:476, punctul 75 și jurisprudența citată).

34 Noțiunea de „resurse” prevăzută la articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 poate fi interpretată în mod analog cu cea prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 în sensul că nu exclude posibilitatea ca persoana interesată să se poată prevala de resurse care provin de la un terț, membru al familiei sale.

35 Cu toate acestea, având în vedere caracterul definitiv al dobândirii statutului de rezident pe termen lung și ținând seama de obiectivul articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, care este protejarea sistemului de asistență socială al statului membru în cauză, condițiile privind „resursele” în sensul acestei directive au un conținut diferit față de condiția prevăzută de Directiva 2004/38.

36 Astfel, rezultă din articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 că statele membre evaluează resursele în ceea ce privește natura și regularitatea lor, ținând seama de nivelul minim al salariilor și pensiilor înainte de depunerea cererii de dobândire a statutului de rezident pe termen lung. În plus, spre deosebire de articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 impune ca resursele menționate în cuprinsul acestuia să fie nu numai „suficiente”, ci și „stabile” și „regulate”.

37 Tot în ceea ce privește contextul acestei din urmă dispoziții, trebuie arătat că o cerință de a dispune de resurse „stabile, regulate și suficiente” figurează și la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86. Curtea a statuat deja că din însăși formularea acestei dispoziții, și în special din utilizarea termenilor „stabile” și „constante”, rezultă că resursele financiare vizate de această dispoziție trebuie să aibă o anumită permanență și o anumită continuitate. În această privință, potrivit celei de a doua teze a articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86, statele membre evaluează respectivele resurse, printre altele, în raport cu „caracterul lor constant” (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, punctul 30).

38 Astfel, articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86 nu poate fi interpretat în sensul că se opune ca autoritatea competentă a statului membru vizat de o cerere de reîntregire a familiei să poată examina dacă este îndeplinită condiția privind resursele susținătorului reîntregirii ținând seama de o evaluare a menținerii acestor resurse dincolo de data de depunere a respectivei cereri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, punctul 31).

39 Pe de altă parte, în ceea ce privește aceeași dispoziție, și în special termenul „suficiente” care apare în cuprinsul acesteia, Curtea a arătat deja că, din moment ce amploarea necesităților poate fi foarte diferită în funcție de fiecare persoană, această dispoziție trebuie să fie interpretată în sensul că statele membre pot indica o anumită sumă drept sumă de referință, dar nu în sensul că acestea ar putea impune o valoare a venitului minim, independent de examinarea concretă a situației fiecărui solicitant (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 martie 2010, Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, punctul 48).

40 Prin urmare, din articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86 rezultă că nu proveniența resurselor, ci caracterul lor durabil și suficient, ținând seama de situația individuală a persoanei interesate, este decisiv.

41 Din examinarea modului de redactare, a obiectivului și a contextului articolului 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, în special din perspectiva dispozițiilor comparabile ale Directivelor 2004/38 și 2003/86, rezultă că proveniența resurselor prevăzute de această dispoziție nu este un criteriu determinant pentru statul membru în cauză în scopul de a verifica dacă acestea sunt stabile, regulate și suficiente.

42 În consecință, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 77 din concluzii, revine autorităților competente ale statelor membre sarcina de a analiza în mod concret situația individuală a solicitantului statutului de rezident pe termen lung în ansamblu și de a motiva prin ce anume resursele sale sunt suficiente sau nu și prezintă sau nu prezintă o anumită permanență precum și o anumită continuitate, pentru ca solicitantul respectiv să nu devină o sarcină pentru statul membru gazdă.

43 Resursele care provin de la un terț sau de la un membru al familiei solicitantului nu sunt, prin urmare, excluse de articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109, cu condiția ca acestea să fie stabile, regulate și suficiente. În această privință, într-o situație precum cea în discuție în cauza principală, caracterul obligatoriu din punct de vedere juridic al unui angajament de preluare a cheltuielilor de către un terț sau de către un membru al familiei solicitantului poate fi un element important care trebuie luat în considerare. Este de asemenea permis autorităților competente ale statelor membre să țină seama în special de legătura de familie dintre solicitantul statutului de rezident pe termen lung și membrul sau membrii de familie dispuși să îi preia cheltuielile. De asemenea, natura și caracterul permanent al resurselor membrului sau ale membrilor de familie ai acestui solicitant pot constitui elemente relevante în acest sens.

44 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „resurse” prevăzută de această dispoziție nu privește numai „resursele proprii” ale solicitantului statutului de rezident pe termen lung, ci poate acoperi și resursele puse la dispoziția acestui solicitant de către un terț, în măsura în care, ținând seama de situația individuală a solicitantului în cauză, acestea sunt considerate stabile, regulate și suficiente.

Cu privire la cheltuielile de judecată

45 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „resurse” prevăzută de această dispoziție nu privește numai „resursele proprii” ale solicitantului statutului de rezident pe termen lung, ci poate acoperi și resursele puse la dispoziția acestui solicitant de către un terț, în măsura în care, ținând seama de situația individuală a solicitantului în cauză, acestea sunt considerate stabile, regulate și suficiente.

Semnături